

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.н. Габриела Белова – ръководител на катедра „Международно право и международни отношения” и декан на Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски”

член на научно жури в процедура за защита на дисертационен труд на тема:

„Режим на санкциите, налагани от Съвета за сигурност към ООН за поддържане и възстановяване на мира и сигурността”

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в научна област
3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.6 Право,
докторска програма „Международно право и международни отношения”

Автор: Христо Бойчев Боев – докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Публичноправни науки” в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”

Научен ръководител: проф. д-р Ирена Цонева Илиева

I. Общи данни за докторанта и процедурата

Процедурата е открита и се провежда съгласно изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Правилника за развитието на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски” (посл. изм. с Реш. на АС от 16.12.2024 г.). Със Заповед № РД-22-821/08.04.2025 г. на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски” проф. д-р Румен Младенов съм назначена за член на научното жури, като с решение от първото заседание на журито ми е възложено да изготвя становище. В рамките на законовия срок са представени изискуемите документи, авторефератът и дисертационният труд.

Христо Бойчев Боев е завършил средното си образование в Хуманитарната гимназия „Паисий Хилендарски” – гр. Варна, а през 2000 г. се дипломира по специалност „Право” – ОКС „магистър” в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски”. Работил е като старши юрисконсулт в община Варна, като експерт в МВнР, а през периода 2015 – 2023 г. е общински съветник във Варна. От 2007 г. е вписан като адвокат във Варненската адвокатска колегия. През 2003-2004 г. работи като хоноруван преподавател във ВСУ „Черноризец Храбър”. През 2017 г. е зачислен за докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Публичноправни науки” в Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски”. По време на своето обучение докторантът успешно е изпълнил всички дейности, предвидени в индивидуалния учебен план. В съответствие с чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав на Република България и чл. 27 от Правилника за прилагането му, дисертационният труд трябва да съдържа *научни или научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и да показва, че кандидатът притежава задълбочени

теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания. Съгласно чл. 27 (2) от Правилника към Закона дисертационният труд трябва да бъде представен във вид и обем, съответстващи на специфичните изисквания на първичното звено, в което докторантът е осъществил изследването. Констатирам, че тези законови изисквания са изпълнени.

Към дисертационния труд е приложена декларация за оригиналност и достоверност. Авторефератът дава вярна и точна представа за представения дисертационен труд, вкл. актуалност, методология, научна новост, практическа значимост, научни приноси; включва кратко представяне на съдържанието на труда по глави. Налице е и справка на представените от докторант Христо Боев публикации – общо 3 на брой, в сборници от национални конференции на докторанти в областта на правните науки, ежегодно провеждани от Института за държавата и правото при БАН, като всички те са по темата на дисертационния труд. Научната продукция разкрива способността на дисертанта за самостоятелно научно изследване и показва творческия му потенциал.

II. Актуалност и значимост на изследвания проблем

Избраната тема на дисертационния труд е значима, като основното съдържание на разработката ѝ съответства изцяло. Тя е напълно дисертабилна и представлява самостоятелно, цялостно и задълбочено изследване в българската научна литература, посветено на режима на санкциите, налагани от Съвета за сигурност към ООН за поддържане и възстановяване на мира и сигурността. Разработеният дисертационен труд разглежда проблематиката относно санкциите, налагани от Съвета за сигурност на ООН за поддържане и възстановяване на мира и сигурността. Тази проблематика е особено актуална към настоящия момент от развитието на международните отношения, когато в непосредствена близост до България се водят две войни - едната в резултат на агресията на Русия срещу Украйна и другата - между Израел и Хамаз в ивицата Газа. Предметът на изследване безспорно е дисертабилен, тъй като засяга важни теоретични въпроси, свързани с международната сигурност; изясняват се понятията за „санкции“, „мерки“, „контрамерки“, „репресалии“, „ограничителни мерки“, „принудителни мерки“ и др. Направена е собствена авторска класификация на санкциите, налагани от Съвета за сигурност на ООН (търговски, финансови, дипломатически, процесуални, свързани с ограничаване на правото на свободно придвижване и др.). Освен теоретични приноси, дисертационният труд притежава и практико-приложна стойност, както и прогностични елементи относно това кои санкции и мерки са били ефективни и кои не са допринесли за поддържането и възстановяването на мира и сигурността.

Целта на представения дисертационния труд е да се анализира режимът на санкциите, налагани от Съвета за сигурност на ООН за поддържане и възстановяване на мира и сигурността, а основната изследователска задача - да изследва действащите към момента санкционни режими и да се изведат техните общи характеристики и закономерности.

Актуалността на темата е безспорна, особено в контекста на активните към момента международни конфликти. По отношение на войната в Украйна следва да се подчертае значението ѝ за Европа, която успя да избегне въоръжен военен конфликт за цели 80 години, с изключение на войните на територията на бивша Югославия. **Значимостта** на труда се съдържа и в извършения подробен сравнителен анализ и извеждането на различията между санкциите в международното право и международноправната отговорност на държавите съгласно текста на Протокол-конвенцията за международноправната отговорност на държавите, приет през 2001 г. от Комисията по международно право. Още повече, че към настоящия момент има 14 действащи режима на санкции, всеки от които се фокусира върху подкрепата за политическо уреждане на конфликти, неразпространението на неядрени оръжия и борбата срещу тероризма. Всеки режим се администрира от комитет по санкциите, председателстван от непостоянен член на Съвета за сигурност. Друга съществена характеристика на представеното научно изследване е неговата **интердисциплинарност**, предполагаща добро познаване на различни области на науката – международно право, международни отношения, политология, конфликтология и др. В рамките на изследването са анализирани и специфични въпроси като: съответствието на санкциите с основните принципи на съвременното международно публично право; нормативния ред за конституирането и правомощията на санкционните комитети; хуманитарния аспект относно зачитането на правата на човека в процедурата по налагане на санкциите и др. практико-приложната стойност се очертава в предложенията относно усъвършенстване на процедурата по налагане на санкции и повишаване на тяхната ефективност.

III. Оценка на резултатите и научните приноси на кандидата

Дисертационният труд е с общ обем от 232 страници и е оригинален авторски труд на докторанта. В структурно отношение, той се обуславя от целите и задачите на изследването. Разработеният труд се състои от увод, три глави, заключение и библиография. Използваната специализирана литература обхваща 91 заглавие на български и английски език, както и 42 източници, включващи нормативни актове, официални документи и съдебна практика. Впечатляващ е и научният апарат, който включва 191 бележки под линия и е доказателство за добросъвестност и прецизност при осъществяване на изследователската дейност. Бележките под линия са разнообразни – както в библиографски, така и в тълкувателен аспект.

За изпълнението на научната задача авторът се основава върху методология, включваща комплекс от общонаучни и специални методи за провеждане на научни изследвания, а именно: исторически, правно-нормативен, системен и сравнителноправен анализ. В допълнение са използвани индукция, дедукция, анализ, синтез. Структурата е логична и последователна, като в дисертационния труд са приложени и редица способности за тълкуване на правото като езиково, логическо и систематично тълкуване, които не могат да не срещнат одобрение и подкрепа от страна на компетентния читател. Изложението съдържа ясно формулирани тези, разбираеми и аргументирани твърдения. Безспорно,

информационните източници като количество и качество също създават необходимата основа за формулиране на изводи и обобщения.

Първа глава разглежда международните институции за поддържане на мира и сигурността в света. Първият параграф представя кратък исторически преглед на възникването и развитието на международните институции и идеите им за поддържане на международния мир и сигурност. Във втория параграф са анализирани институциите на универсално ниво. Разгледани са правомощията на Съвета за сигурност и на Международния съд на ООН. Установено е, че Светът за сигурност е най-важният постоянно действащ орган на ООН, който носи основната отговорност за поддържането на международния мир и сигурност. Третият параграф представя някои регионални организации като НАТО, ОССЕ, Африканския съюз и др., както и тяхната роля по въпроси, свързани с поддържането на международния мир и сигурност.

Втора глава е посветена на теоретичните проблеми на режима на санкциите. Първият параграф извежда понятието „санкция“ в международния режим на санкциите. Разгледани са различните видове санкции в правната доктрина, като за основа е взет Уставът на ООН, практиката на Съвета за сигурност и относимите резолюции. Установена е ролята на международните санкции в съответствие с Доклада на Групата на високо равнище за заплахите, предизвикателствата и промените „По-безопасен свят: нашата обща отговорност“. Представени са различните тълкувания и дефиниции на термина „санкции“ и е отграничен от едностранните ограничителни мерки, контрамерките и юридическата отговорност. Разгледани са различните видове санкции в правната доктрина и е направен изводът, че икономическите санкции са най-често срещаният вид принудителни мерки срещу държавата-нарушител. Последният параграф анализира санкциите в съответствие с основните принципи на съвременното международно публично право.

Трета глава анализира действащите към настоящия момент санкционни режими, наложени от Съвета за сигурност на ООН, както и механизмите за тяхното прилагане. Тази глава представлява анализ, извършен въз основа на case-by-case (емпиричен) подход по отношение на теоретичната част от дисертацията. Разгледани са санкциите срещу Ал-Шабаб (Сомалия), ИДИЛ и Ал Кайда, Ирак, Демократична република Конго, Судан, Ливан, Корейската народнодемократична република, Либия, талибаните, Гвинея-Бисау, Централноафриканска република, Йемен, Южен Судан и Хаити. Отбелязано е, че адресати на санкциите могат да бъдат единствено правонарушители, предимно държави, провеждащи политика в разрез с принципите на ООН, вкл. и техните правителства; политически организации или корпорации, действащи на териториите на отделните държави, както и високопоставени лица и техни родственици. Отчетена е необходимостта от повишаване на ефикасността на налаганите санкции за възстановяване и поддържане на международния мир и сигурност.

В **заключението** са систематизирани основните изводи и обобщения на авторите възгледи.

Споделям оценката на дисертанта, както и повечето научни изводи, направени в хода на изложението. Част от тях допълват и поясняват съществуващи теоретични положения, други извеждат нови заключения и предложения. Безспорно, в определени части анализът се отличава с оригинален характер и представлява принос към специализираната българска научна литература в областта на международното публично право.

Научната смелост на автора и самият избор на тази изключително сложна и неразработена проблематика, вече имат приносен характер. Научноизследователската задача е формулирана доста прецизно, и редица изводи следва да бъдат споделени, в частност, че при оценката на дейността на ООН трябва да се има предвид, че организацията е *„отражение на света, в който живеем, и че тя не може да бъде перфектна в един неперфектен свят“*. Едва ли може да се каже, че правомощията, дадени на ООН чрез правомощията на Съвета за сигурност да взема принудителни мерки, са били използвани ефективно до днес. Но същевременно не трябва да се забравя, че тези правомощия засягат *„най-чувствителните струни на международната политика и тяхното прилагане е отражение на политическите реалности в света.“* (с.213). Независимо от прекомерния ентузиазъм, присъщ за млад автор, докторантът Христо Боев демонстрира задълбочени познания и качества на изследовател.

Разбира се, към дисертационния труд най-добронамерено могат да бъдат отправени и някои препоръки относно коректното цитиране на източниците, избягването на известни повторения на определени места от изложението и др., които, по мое мнение, следва да бъдат коригирани при евентуално бъдещо публикуване на дисертационния труд като монография.

Позволявам си да смятам обаче, че посочените слабости са извиними и категорично не са достатъчни, за да се подложи под съмнение общото добро качество на труда на колегата Христо Боев.

IV. Заключение

Дисертационният труд **„Режим на санкциите, налагани от Съвета за сигурност към ООН за поддържане и възстановяване на мира и сигурността“** съдържа обобщения на сериозен научен проблем, и представлява оригинален принос в науката. Той отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ПУ „Паисий Хилендарски“. Представената разработка показва, че докторант Христо Боев притежава задълбочени познания в областта на международното публично право и на международните отношения, като демонстрира качества за самостоятелни научни изследвания. Предвид гореизложеното и в качеството ми на член на научното жури по чл. 9 от ЗРАСРБ, убедено давам своята **положителна** оценка за представения дисертационен

труд и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на **Христо Бойчев Боев** в област на науката - 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право, докторска програма „Международно право и международни отношения”.

04.05. 2025 г.

Проф. д.н. Г. Белова